

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністерство соціальної політики
України**

**Національна соціальна сервісна
служба України**

**Київська обласна військова
адміністрація**

Київська обласна рада

**Міністерство охорони здоров'я
України (до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого виявлено порушення прав людини у діяльності Ставівського психоневрологічного інтернату (далі – заклад, інтернат, ПНІ).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів

поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в інтернатних закладах.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час відвідування інтернату групою НПМ 08.10.2024 виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребує вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності. Детальний опис виявлених порушень наведено у звіті (додається).

Так, у порушення пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, у закладі відсутні захисні споруди цивільного захисту (укриття) або інші приміщення придатні для укриття підопічних під час повітряної тривоги або обстрілів. Це також суперечить абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

На день здійснення відвідування НПМ у підвальному приміщенні інтернату проводилися роботи з капітального ремонту для його подальшого використання як найпростішого укриття. У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні підопічні продовжують перебувати у житлових кімнатах.

У порушення вимог Кодексу цивільного захисту України та Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 626, в інтернаті відсутній план цивільного захисту на особливий період та план реагування на надзвичайні ситуації, що створює загрозу життю мешканців та ускладнює евакуацію і координацію дій персоналу під час надзвичайних подій.

Також, у порушення статті 11 Закону України «Про психіатричну допомогу» та наказу Міністерства охорони здоров'я України від 15.09.2016 № 970, у документації відсутні згоди підопічних на психіатричний огляд і амбулаторну допомогу, а також інформовані добровільні згоди на медичні процедури.

Заклад не забезпечує регулярних гематологічних обстежень підопічних, які приймають препарат «Азапін» (клозапін), що є грубим порушенням наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147.

У медичних картках підопічних відсутні листки лікарських призначень, що є порушенням наказів Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012

№ 110 та від 29.05.2013 № 435, це може свідчити про відсутність контролю за лікуванням підопічних.

Під час відвідування інтернату було виявлено тривожну атмосферу серед підопічних, багато з яких демонстрували ознаки збудження та стурбованості, що свідчить про психоемоційний дискомфорт і викликає занепокоєння щодо стану їхнього здоров'я та якості медичного догляду. Група НПМ також стала свідком випадку перебування роздягнутої підопічної в присутності інших осіб, що може свідчити про неналежний медичний догляд. Зі слів адміністрації закладу зазначені проблеми викликані нестачею медичного персоналу та фінансування, що ускладнює належне медичне обслуговування.

Під час відвідування групою НПМ зафіксовано, що упродовж трьох днів в карантинній кімнаті перебувала підопічна, яка проявляла ознаки агресії, що порушує наказ Міністерства охорони здоров'я України № 240, яким визначено, що строк ізоляції не може перевищувати 8 годин. Групою НПМ надано рекомендації медичному персоналу здійснити госпіталізацію, оскільки стан підопічної впродовж тривалого терміну не покращився.

Також під час відвідування виявлено, що заклад не забезпечує дієтичного харчування для підопічних, зокрема для особи з діагнозом діабет II типу, що порушує вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 «Про затвердження Типового положення про психоневрологічний інтернат» та створює додаткові ризики для здоров'я підопічних, особливо у осіб, які потребують спеціального харчування через хронічні захворювання.

Під час ознайомлення з медичною документацією встановлено, що огляди підопічних лікарсько-консультативною комісією проводяться без належного засвідчення записів лікаря особистою печаткою, що є порушенням наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110.

Зважаючи на значну кількість порушень прав людини на медичну допомогу, група НПМ дійшла висновку про недостатню участь лікаря-психіатра у наданні медичної допомоги, що негативно впливає на стан здоров'я підопічних і організацію лікування.

У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» площа на одну особу в житлових кімнатах ПНІ складає менше 8 м².

У багатьох житлових кімнатах відсутні необхідні меблі, зокрема тумбочки приліжкові, стільці тверді, столи, а наявні меблі застаріли та потребують оновлення, що не відповідає Мінімальним нормам забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

Будівля закладу, збудована у 1949 році, була спроектована без урахування сучасних вимог у сфері будівництва та експлуатації установ соціального захисту населення. Після пристосування будівлі для використання як інтернату, окремі споруди закладу не відповідають чинним будівельним нормам

і потребують капітального ремонту з метою приведення у відповідність до ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення». Це дозволить забезпечити належні умови проживання мешканців та надання якісних соціальних послуг.

Окрім того, у будівлі житлового корпусу протікає дах.

У порушення Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400, у закладі відсутній акт дослідження якості питної води, яка видобувається зі свердловини на території ПНІ та використовується для приготування їжі.

У харчоблоках і складах закладу відсутні термометри, а журнали температурного режиму не ведуться, що порушує вимоги Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» і підвищує ризик харчових отруєнь.

Деякі підопічні інтернату з листопада 2023 року не отримують державної соціальної допомоги, що порушує Порядок призначення і виплати державної допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 № 79.

Приміщення інтернату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме: пандуси не обладнані поручнями з обох боків; коридори житлових приміщень не обладнані поручнями.

У порушення пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання, у житлових кімнатах відсутні ширми, що порушує право осіб на приватність під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур.

Окрім того, групою НПМ встановлено, що одяг та взуття підопічних не персоналізовано. Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню СРТ/Inf(98)12-part, вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією із форм процесу лікування.

На інформаційних стендах закладу відсутня інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав.

Заклад не забезпечує належної співпраці з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що у свою чергу призводить до порушення прав підопічних на доступ до професійної правничої допомоги.

Відсутність юридичної підтримки ускладнює отримання підопічними необхідної інформації та консультацій, що, в свою чергу, негативно впливає на вирішення їх правових питань та обмежує можливості для захисту їхніх прав і свобод.

Також у підопічних відсутня будь-яка можливість задовольнити релігійні потреби, що порушує право людини та громадянина на свободу думки, совісті і релігії, встановлене статтею 35 Конституції України.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 3 пункту 5 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Міністерство соціальної політики України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 17 Закону України «Про місцеве самоврядування» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування;

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг Ставівським психоневрологічним інтернатом, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації, надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Київської обласної військової адміністрації.

2. Київській обласній військовій адміністрації, Київській обласній раді:
забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Ставівського психоневрологічного інтернату;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою пришвидшення завершення облаштування укриття, а також забезпечення організації належної медичної допомоги в закладі;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів підопічних на охорону здоров'я та медичної допомоги у Ставівському психоневрологічному інтернаті.

3. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

4. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування Ставівського психоневрологічного інтернату на 20 арк. у 1 прим.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Черевко Марина 050 967 95 51

